

V2000-101 11.07.2000

Konkurranseloven § 3-9 - avslag på søknad om dispensasjon fra § 3-4 jf. § 3-1 for samarbeid om rabattsystem til bruk i branntariffer

Sammendrag:

Finansnærings Hovedorganisasjons søknad om å videreføre det felles veiledende rabattsystem til bruk i branntariffene til skadeforsikringsselskapene i Norge, avslås.

Konkurransetilsynet viser til telefonsamtale 30. mai 2000 og brev av 22. oktober 1999 om ovenfor nevnte sak. Konkurransetilsynet beklager den lange saksbehandlingstiden.

Faktum

Norges Forsikringsforbund (NFF) ble i 1989 innvilget dispensasjon fra forbudet mot prissamarbeid i forskrift av 1. juli 1960 for samarbeid om rabattsystem til bruk for branntariffer. Denne dispensasjonen ble fornyet etter konkurranseloven i 1994 og gitt varighet frem til 1. mars 1999. I 1994 ble den samme avtalen notifisert for EFTAs overvåkningsorgan. Den 7. juni 1999 søkte NFF om fornyet dispensasjon.

Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern (DBE) fører tilsyn med brannvernet i de forskjellige kommunene og lager i den sammenheng visse oversikter. DBE klassifiserer kommunene i kategorier A, B, C og D etter befolkningstetthet og hvor mange innbyggere hver enkelt kommune har. Denne klassifiseringen avgjør hvilke minstestandarder brannvernet i kommunen må tilfredsstille.

Kommunen bestemmer videre hvilke av bygningene i kommunen som skal ha årlig eller to-årlig brannsyn. Et brannsyn er en gjennomgang av bygningens standard og brannvern som gjennomføres av det lokale brannvesen. På bakgrunn av de tall kommunene oppgir, fører DBE statistikk over andelen foretatte brannsyn av det totale antall brannsyn som skulle vært foretatt i kommunen for det året.

I tillegg vurderer DBE årlig brannvernet i 25 % av kommunene i Norge. Resultatet av disse gjennomgangene blir publisert i prosarapporter om hver enkelt kommune.

NFF har søkt om dispensasjon for å kombinere DBEs klassifisering av kommunene og andelen gjennomførte brannsyn med rabatter i en tabell. Denne tabellen skal veilede forsikringsselskapenes vurdering av hva en bedrift eller privatkunde skal få i rabatt, slik at kundene i kommuner med en lavere andel brannsyn gir lavere rabatt. Videre er startnivået på rabattene høyere for kommuner hvor minstestandard er kategori A brannvesen enn for kommunene hvor minstestandard er et kategori D brannvesen.

Vurdering i forhold til konkurranselovens forbudsbestemmelser

Konkurranseloven (krrl.) § 3-1 første ledd forbyr ervervsdrivende, for salg av varer eller tjenester ved avtale, samordnet praksis eller på annen måte som er egnet til å påvirke konkurransen, å fastsette eller søke å påvirke priser, avanser eller rabatter.

Konkurranseloven § 3-4 forbyr sammenslutninger av ervervsdrivende å selv fastsette eller oppfordre til reguleringer blant annet som nevnt i krrl. §§ 3-1 til 3-3.

NFF er en sammenslutning som nevnt i § 3-4. Som det fremgår ovenfor har NFF søkt om å fortsette et samarbeid med forsikringsselskapene om rabatter på brannskadeforsikringer. Samarbeidet har til hensikt å koordinere nivået på rabattene mellom forsikringsselskapene, med det uttalte mål å gjøre det brannforebyggende arbeidet bedre. Isolert sett vil samarbeidet mellom forsikringsselskapene være i strid med konkurranseloven § 3-1 første ledd. Og fordi NFF, som er en sammenslutning av ervervsdrivende, utarbeider og anbefaler ordningen, er ordningen i strid med krrl. § 3-4, jf. § 3-1.

Forholdet mellom konkurranseloven og EØS-avtalen

Konkurranseloven kommer til anvendelse i den utstrekning handlingen har virkning eller er egnet til å ha virkning i Norge, jf konkurranseloven § 1-5. EØS-avtalens artikkel 53 (1), og derved eventuelle gruppefritak gitt med hjemmel i artikkel 53 (3), kommer til anvendelse i den utstrekning forholdet merkbart påvirker samhandelen mellom EØS-stater. De to regelsettene vil derfor kunne ha til dels overlappende anvendelsesområder.

Dersom et samarbeid omfattes av et fritak i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 (3), vil dette ha betydning for Konkurransetilsynets kompetanse. Ved lov av 5. mai 2000 nr. 35, ble prinsippet om forrang tatt inn i konkurranselovens § 1-7 For Konkurransetilsynets praksis i forkant av denne endringen, se for eksempel V1998-74 (Interlining) på <http://www.konkurransetilsynet.no>: Forbudene i §§ 3-1 til 3-4 omfatter ikke avtaler mellom foretak, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak eller samordnet opptreden som er innvilget individuelt unntak etter EØS-avtalen artikkel 53 (3), eller som omfattes av regelverk om unntak for grupper av avtaler etter EØS-avtalen artikkel 53 (3).

Et eventuelt gruppefritak vil imidlertid bare få betydning for tilsynets kompetanse etter konkurranseloven i den utstrekning EØS-reglene kommer til anvendelse, dvs. dersom samhandelen mellom EØS-statene påvirkes merkbart.

I det foreliggende tilfelle er samarbeidet notifisert til EFTAs overvåkningsorgan for å oppnå individuelt fritak etter EØS artikkel 53 (3). Dersom EFTAs overvåkningsorgan innvilger individuelt fritak, vil således konsekvensen være at avtalen i sin fritatte form ikke omfattes av konkurranselovens forbudsbestemmelser.

Dispensasjonsvurdering etter konkurranseloven § 3-9

Konkurransetilsynet kan med hjemmel i konkurranseloven § 3-9 første ledd gi dispensasjon fra forbudene i konkurranseloven §§ 3-1 til 3-4 dersom minst ett av følgende vilkår er oppfylt:

- a) konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes,
- b) det må forventes effektivitetsgevinster som mer enn oppveier tapet ved konkurransebegrensningen,
- c) konkurransereguleringen har liten konkurransemessig betydning, eller
- d) det foreligger særlige hensyn.

Det relevante marked avgrenses i dette tilfelle til salg av brannforsikring i Norge.

Det uttalte mål for ordningen er å gi incentiver til brannforebyggende arbeid. Tilsynet antar at dette gjelder både kommunene, og den enkelte forsikringstaker.

Det er et kjent problem at forsikring påvirker atferden til forsikringstakerne, fordi man blir mindre aktsom når andre overtar risikoen. Dette kalles atferdsrisiko og kan også være et problem innenfor brannforsikring. Siden forsikringsselskapene vil stå ansvarlige for brannskader, så er kundenes atferd en legitim bekymring. Konkurransetilsynet vurderer det imidlertid som lite sannsynlig at denne rabattordningen kan avhjelpe atferdsrisiko. For det første er klassifiseringen av kommunene i kategoriene A til D uavhengig av den enkelte forsikringstakers eller kommunens atferd. Å gjøre rabatten avhengig av antall brannsyn, kan øke forsikringstakerens incentiver til å påvirke kommunen, men samtidig redusere forsikringstakerens incentiver til selv å forestå brannforebyggende arbeid. Effekten av rabattordningen på atferden er derfor i beste fall tvetydig.

Konkurransetilsynet innser at dårlig brannvern kan være et problem i noen kommuner. Ifølge Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern er antall brannsyn i noen kommuner så lavt som tretti til femti prosent av de obligatoriske. Fra forsikringsselskapenes synspunkt må det imidlertid være den enkelte forsikringstakers atferd som det er viktig å kontrollere. En av forsikringsselskapenes oppgaver er å spre risiko. For at salg av forsikringsprodukter skal være samfunnsøkonomisk effektiv, må blant annet premiene reflektere de underliggende risiki så godt som mulig. Rabatter vil kunne være en effektiv måte å implementere dette, når rabattene reflekterer forskjellige risiki. Konkurransetilsynet vurderer ordningen som det er søkt dispensasjon som dårlig egnet til å ivareta dette fordi inndelingen diskriminerer mellom kommunene, mens risikoen er knyttet til den enkelte forsikringstaker. Konkurransetilsynet kan ikke se at en felles rabattordning medfører samfunnsøkonomiske effektivitetsgevinster som ikke kan realiseres av hvert enkelt selskap alene, og kan derfor ikke se behovet for en slik kollektiv rabattordning.

På grunn av samarbeidets omfang og virkning, finner Konkurransetilsynet at hverken vilkåret i krrl. § 3-9 a) eller c) er oppfylt. Ordningen medfører videre ikke samfunnsøkonomiske effektivitetsgevinster som kan oppveie tapet ved konkurransebegrensningen, og vilkåret i krrl. § 3-9 b) er dermed ikke oppfylt. Noen særlige hensyn som kan begrunne en dispensasjon etter § 3-9 d) synes ikke å foreligge.

Konkurransetilsynet har som nevnt tidligere innvilget dispensasjon for ordningen, senest i brev av 2. mai 1994. Tilsynet mente da at ordningen ville føre til effektivitetsgevinster som oversteg det samfunnsøkonomiske tapet ved konkurransebegrensningen, samtidig som ordningen hadde liten konkurransemessig betydning. Den nåværende vurderingen er endret særlig i forhold til hensiktsmessigheten av en slik ordning. Ordningen legger opp til å påvirke kommunene indirekte ved å samarbeide om rabatter, i stedet for å gå direkte på kommunene eller myndighetene som kan sette krav til brannvern. Tilsynet mener videre at det ikke er godtgjort at om ordningen virker etter hensikten og at det er nødvendig med et samarbeid for å ivareta de uttalte hensynene.

På bakgrunn av ovenstående har Konkurransetilsynet, med hjemmel i konkurranseloven § 3-9, fattet følgende vedtak:

Søknaden av 7. juni 1999 fra Finansnæringens Hovedorganisasjon om dispensasjon

fra konkurranseloven § 3-4, jf. § 3-1 for å videreføre det eksisterende felles veiledende rabattsystem til bruk i branntariffene til skadeforsikringsselskapene i Norge, avslås.

Vedtaket trer i kraft straks.

Klagerett

Vedtaket kan påklages innen tre uker. En eventuell klage stiles til Arbeids- og administrasjonsdepartementet, men sendes Konkurransetilsynet. Det vises for øvrig til det vedlagte skjemaet "Melding om rett til å klage over forvaltningsvedtak".

[til toppen](#)